

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 402/2020-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. januára 2021 v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a zo sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED]
[REDACTED], zastúpeného advokátskou kanceláriou BIZOŇ & PARTNERS, s. r. o., Hviezdoslavovo námestie 25, Bratislava, v mene ktorej koná advokát JUDr. Juraj Bizoň, LL.M., pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 1 TdoV 7/2019 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 1 TdoV 7/2019 p o r u š e n é b o l i .

2. Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 1 TdoV 7/2019 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. Vo zvyšnej časti ústavnej s'ťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a s'ťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. októbra 2020 doručená ústavná s'ťažnosť [REDACTED] (ďalej len „s'ťažovateľ“), pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 1 TdoV 7/2019 (ďalej len „najvyšší súd“ a „napadnuté konanie“).

2. S'ťažovateľ v ústavnej s'ťažnosti uviedol:

«1. Na základe obžaloby Úradom špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry SR sp.zn. VII/1 Gv 28/15/1000-40 zo dňa 19.10.2016 som bol obžalovaný spolu s [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], na tom skutkovom základe, že sme spoločným konaním v súvislosti s verejným obstarávaním v úmysle zadovážiť inému prospech konali v rozpore so všeobecne záväzným predpisom o verejnom obstarávaní, že sme tento čin spáchali ako vyhlasovatelia verejnej súťaže a spôsobili týmto činom škodu veľkého rozsahu. Súčasne som bol ja S'ťažovateľ obžalovaný, že som v jednočinnom súbehu samostatne ako verejný činiteľ - Minister výstavby regionálneho

rozvoja v úmysle zadovážiť inému neoprávnený prospech vykonával svoju právomoc spôsobmi odporujúcim zákonu, spôsobil týmto činom škodu veľkého rozsahu tým, že som porušil všeobecne záväzným predpisom ustanovenú povinnosť spravovať cudzí majetok. Všetci obžalovaní sme sa mali dopustiť zločinu machinácii pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe spolupáchateľstvom podľa § 20 k § 266 ods. 1, ods. 2, písm. c), ods. 3 písm. a) Trestného zákona a ja samostatne v jednočinnom súbehu aj obzvlášť závažného zločinu zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 ods. 1 písm. a), ods. 4 písm. b) Trestného zákona a s obzvlášť závažným zločinom porušovania povinnosti pri správe cudzieho majetku podľa 237 ods. 1, ods. 4 písm. a) Trestného zákona. Skutku sme sa mali dopustiť v období od mája 2007 do júla 2007, keď sme všetci po vzájomnej dohode zvýhodnili vo verejnej súťaži Konzorcium Avocat, Zamedia, European Consultants Organisation, Consulting & Management a tým spôsobili škodu najmenej 39 792 870,- Eur Ministerstvu poľnohospodárstva a rozvoja vidieka SR.

2. Rozsudkom Špecializovaného trestného súdu Pezinok zo dňa 18.10.2017 sp. zn. Pk-2T/24/2016-6001 som bol uznaný za vinného zo skutku, ktorý mi bol kladený za vinu, ktorý bol modifikovaný tým, že som konal na základe vzájomnej dohody len s [REDACTED] a škodu sme spôsobili vo výške 12 735 483,- Eur. Tí, ktorí otvárali obálky a chybné vyhodnotili výsledky, ako aj [REDACTED], ktorá opečiatkovala, že celý postup bol v súlade so zákonom, boli spod obžaloby oslobodení.

3. Na základe podaných odvolaní som bol odsúdený Najvyšším súdom SR dňa 15.11.2018 sp.zn. 5To 2/2018 zo skutku, ktorý mi bol kladený za vinu, ktorý bol ďalej modifikovaný, tak, že sme už nespôsobili žiadnu škodu, ale že zisk Konzorcia bol minimálne 3 563 795,- Eur dosiahnutý na úkor nešpecifikovaného, ale len do úvahy prichádzajúceho nesúťažiacieho súťažiteľa (rozumej, ktorý sa súťaži nezúčastnil). Bol mi uložený trest odňatia slobody v trvaní 11 rokov a iné, ktorý aj vykonávam po okamžitom nástupe v ÚVV [REDACTED].

4. Rozsudok odvolacieho súdu mi bol písomne doručený až 15.1.2019 a proti nemu som podal dňa 5.4.2019 dovolanie, evidované pod sp.zn. 1TdoV/7/2019. Dňa 9.3.2020, nakoľko dovolací súd nekonal, som sa k nemu ešte písomne vyjadroval, aby bolo zrejmé, že na ňom trvám a predovšetkým z dôvodu rozporuplných kritérií, ktoré boli použité pri ukladaní trestu voči mojej osobe v porovnaní so spoluodsúdenou [REDACTED].

ktorej boli na rozdiel od mojej osoby zohľadnené okolnosti k mimoriadnemu zníženému trestu, najmä časový odstup od spáchania skutku a prietahy orgánov činných v trestnom konaní. Nezohľadnenie týchto kritérií voči mojej osobe som ešte predtým vo svojom dovolaní namietal, ale odvolací súd ich už nemohol na môj prípad dodatočne aplikovať, pretože som bol už v tom čase ním právoplatne odsúdený.

5. Na začiatku hodnotenia postupu dovolacieho súdu, by som chcel poukázať, že celé prvostupňové konanie, na ktorom na hlavnom pojednávaní bolo vykonávané celé dokazovanie v trestnej veci trvalo 1 rok. Z časového hľadiska tento súd riadne konal. Na to následné odvolacie konanie trvalo 1 rok a 1 mesiac. V takomto časovom rozsahu došlo k právoplatnému odsúdeniu.

6. Dovolacie konanie od podania dovolania, teda od 5.4.2019 na rozdiel od predchádzajúcich konaní dovolací súd už riadne nevykonáva. Dochádza k zmenám v dovolacom senáte. Dovolací súd len formálne vykazuje činnosť, keď administratívny aparát prepošle občas nejaké podanie sporovým stranám. Vo veci nie je stanovený žiadny termín, senát vec nemá riadne naštudovanú a ja mám obavu, že tento stav bude pretrvávať po dobu niekoľkých rokov. To z toho dôvodu, že pochybenia odvolacieho súdu uvádzané v dovolacích dôvodoch sú natoľko zásadné.

Dovolanie bolo podané z dôvodu porušovania práva na obhajobu v odvolacom konaní zásadným spôsobom, keď nebolo umožňované sa ani vyjadrovať k prebiehajúcemu dokazovaniu, klásť otázky pri novom znaleckom dokazovaní na verejnom zasadnutí dňa 15.11.2018, bolo bezdôvodne odmietnuté vykonať dokazovanie priamo preukazujúce absenciu dohody medzi mnou a [REDAKOVANÉ]. Odvolacím súdom bola porušovaná základná zásada trestného konania - prezumpcia neviny, namietané nezákonné dôkazy pri rozhodovaní odvolací súd bral do úvahy. Odvolacie rozhodnutie obsahovalo prvky prekvapivosti keď pohľad na neexistenciu škody ako atribútu trestného konania a trestnoprávnu ochranu práv neexistujúceho súťažiteľa sa obhajoba dozvedala až z právoplatného rozhodnutia. Taktiež pri rozhodovaní o treste odvolací súd v rozpore s princípom rovnosti mnou namietané kritériá zohľadňoval pri odsudzovaní [REDAKOVANÉ], no za totožných okolností tieto nebral do úvahy pri mojej osobe...

11. Predmetom konania vedeného na súde je trestnoprávna vec za skutok, ktorý mal byť spáchaný v roku 2007, Sťažovateľ je vo výkone trestu odňatia slobody a i napriek tomu

Najvyšší súd SR ho naň odsúdil, no už ďalej nerieši jeho právo na mimoriadny opravný prostriedok.

12. Sťažovateľ pripúšťa, že spočiatku sa môže vzhľadom na rozsah spisu javiť vec zložitá, no zároveň je ale presvedčený, že po niekoľkých hodinách (nanajvýš dňoch) oboznámenia sa so súdnym spisom to už nemôže byť prekážkou ďalšieho postupu v konaní. Je preto možné uzavrieť, že vec prejednávaná na Najvyššom súde SR po právnej ani skutkovej stránke nie je zložitá a súdnou praxou trestná zodpovednosť ministra podpísaním listiny dávno prejudikovaná inak ako bolo výnimočne rozhodnuté v tomto konkrétnom prípade.

13. Sťažovateľ od obvinenia z trestného činu včas reagoval na každú výzvu orgánu činného v trestnom konaní, zúčastňoval sa každého z nariadených hlavných pojednávaní, pričom nemaril vyšetrovanie a ani súdne konanie. Sťažovateľ si nie je vedomý žiadneho vlastného konania, ktorým by mohol čo i len čiastočne prispieť k tomu, že trestné už trvá 13 rokov a že dovolacie konanie už neprebíha. Sťažovateľ je preto presvedčený, že správanie Sťažovateľa nemalo vplyv na dĺžku celého trestnoprávneho konania.

14. Najvyšší súd SR v predmetnom konaní ako odvolací súd vydal meritórne rozhodnutie. Z podaného dovolania však bolo jeho prečítaním ľahko zistiteľné akými závažnými procesnými chybami a nesprávnymi právnymi názormi, vymykajúcimi sa z doterajšej súdnej praxe, trpí odvolacie rozhodnutie. Sťažovateľ je toho názoru, že to je dôvod, pre ktorý pri riešení mimoriadneho opravného prostriedku prestal Najvyšší súd SR riadne konať.

15. Sťažovateľ v súčasnosti vykonáva trest odňatia slobody. Jedná sa o dobu, ktorá dosahuje už bezmála 2 roky. V prípade ak by bol v konečnom dôsledku oslobodený spod obžaloby, (len poukazujem, že v spise sa nenachádzajú žiadne priame a ani nepriame dôkazy usvedčujúce ho z manipulácie verejného obstarávania) čas strávený obmedzovaním osobnej slobody už mu nikto nikdy nevráti. Úlohou súdu nie je obžalovaného čím skôr poslať do výkonu trestu odňatia slobody, teda v tomto prípade 2 roky od podania obžaloby a potom nereagovať na riadne uplatnené mimoriadne opravné prostriedky a nechať ho vykonávať trest (v tomto prípade už bezmála 2 roky od nástupu do výkonu trestu). V tomto prípade i Sťažovateľ má právo, aby jeho celá trestná vec bola spravodlivo a v primeranej lehote prejednaná.

17. Sťažovateľ je v nadväznosti na ustálenú judikatúru a na uvedené v tejto sťažnosti toho názoru, že nemožno nájsť žiadne legitímne odôvodnenie, prečo by dovolacie konanie vedené na Najvyššom súde SR už nemohlo byť právoplatne skončené. Doba trvania tohto celého trestného konania (13 rokov) je skutočne extrémne dlhá a preto je potrebné konštatovať, že Najvyšší súd SR aj naďalej porušuje označené základné práva Sťažovateľa a nič nenasvedčuje tomu, že by predmetná dovolacia vec mohla byť v dohľadom čase právoplatne skončená.»

3. Sťažovateľ konštatoval, že vec nie je po skutkovej ani právnej stránke zložitá a svojím konaním neprispel k prieťahom v konaní. Na základe uvedených skutočností sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„I. Základné právo Sťažovateľa [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa článku 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, ako aj právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu SR v konaní vedenom pod sp. zn. ITdoV/7/2019 porušené boli.

II. Najvyššiemu súdu SR prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. ITdoV/7/2019 konal bez zbytočných prieťahov.

III. Sťažovateľovi priznáva finančné zadostučinenie vo výške 5.000,00 € (slovom päťtisíc eur), ktoré mu je Najvyšší súd SR povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Rekapitulácia vyjadrení účastníkov konania

4.1 Po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie najvyšší súd vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti z 23. novembra 2020 uviedol, že „pod ochranu čl. 6 ods. 1 dohovoru nespadá konanie o mimoriadnych opravných prostriedkoch, za ktoré treba bezpochyby považovať aj obnovu konania (IV. ÚS 382/09, m. m. I. ÚS 5/02 A. B. v. Slovenská republika, rozsudok zo 4. 3. 2003 a v ňom odkaz na ďalšiu judikatúru), pretože rozhodnutia o povolení

obnovy konania alebo zamietnutí návrhu na povolenie obnovy konania priamo nesúvisia s rozhodnutím o právach a záväzkoch občianskoprávneho charakteru alebo oprávnenosti trestného obvinenia proti adresátom práv podľa tohto ustanovenia dohovoru. Článok 6 ods. 1 dohovoru neobsahuje právo na revíziu súdneho konania...“. Najvyšší súd konštatuje, že podľa už uvedeného namietaný postup najvyššieho súdu nemá byť kvalifikovaný ako porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

4.2 Čo sa týka namietaného porušenia čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny, najvyšší súd uviedol, že pojem zbytočné prieskumy uvedený v ustanoveniach je pojem autonómny, ktorý je nutné vykladať predovšetkým materiálne, a to s poukazom na okolnosti danej veci.

4.3 Ďalej uviedol, že dovolanie sťažovateľa proti rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 5 To 2/2018 z 15. novembra 2018 bolo najvyššiemu súdu predložené 9. júla 2019. Trestné stíhanie nebolo právoplatne skončené voči všetkým obvineným, pretože v časti týkajúcej sa obvinenej [REDAKOVANÉ] (ďalej len „obvinenej“) bola vec vrátená Špecializovanému trestnému súdu (ďalej len prvoinstančný súd“) na nové prejednanie a rozhodnutie. Vo vzťahu k obvinenej rozhodol opätovne prvoinstančný súd rozsudkom sp. zn. PK-2T/24/2016 z 10. apríla 2019. Proti rozsudku podali odvolanie prokurátorka a obvinená a súčasne najvyššiemu súdu bolo doručené aj odvolanie sťažovateľa. Najvyšší súd rozhodol o týchto odvolaniach rozsudkom sp. zn. 5 To 6/2019 z 21. novembra 2019 a následne bol spis vrátený prvoinstančnému súdu na vybavenie tzv. porozsudkovej agendy. Vec bola najvyššiemu súdu predložená 12. februára 2020.

4.4 Dňa 12. februára 2020 bolo najvyššiemu súdu predložené aj dovolanie obvineného [REDAKOVANÉ] (ďalej len „obvinený“) vedené pod sp. zn. 1 TdoV 2/2020, z dôvodu čl. II ods. 8 rozvrhu práce najvyššieho súdu na rok 2020 v znení opatrenia č. 2 bola súvisiaca vec pridelená senátu, ktorému už bola pridelená vec sťažovateľa.

4.5 Najvyšší súd žiada zohľadniť objektívnu okolnosť, a to zmenu sudcu spravodajcu v danej veci, keďže nim bol JUDr. Libor Duřa, ktorému od 10. októbra 2019 bol prerušený výkon funkcie sudcu z dôvodu vymenovania do funkcie sudcu ústavného súdu. Dňa 11. novembra 2019 bola vec pridelená novému sudcovi spravodajcovi JUDr. Františkovi Moznerovi. Najvyšší súd ďalej uvádza, že rozhoduje v zásade trestné veci v poradí, v akom napadli, pričom dovolaciemu konaniu sťažovateľa predchádzajú dve staršie nevybavené veci obvinených, ktoré sú na rozsiahlosť spisu náročné.

4.6 V závere najvyšší súd uviedol, že aj samotná vec sťažovateľa patrí medzi nepochybne náročné na posúdenie a poznamenal aj rozsah spisového materiálu. Nestotožňuje sa s tým, že predmetné dovolacie konanie sa vyznačuje významnými prietahmi. Najvyšší súd žiada ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovieť a zároveň súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.

5.1 Ústavný súd zaslal vyjadrenie najvyššieho súdu k replike sťažovateľovi. Sťažovateľ v podaní doručenom ústavnému súdu 8. decembra 2020 opiera svoje tvrdenia o dlhodobú ústavnú prax, podľa ktorej *„je vecou štátu a organizácie súdov, aby v situácii, keď tomu nebráni žiadna zákonná prekážka, nedochádzalo k zbytočným prietahom v konaní (I. ÚS 64/00, II. ÚS 4/03)“*. Poukázal na názor ústavného súdu, podľa ktorého je neprijateľné, aby právna neistota v konaní pred všeobecným súdom nebola odstránená ani po 11 rokoch od jeho začatia. Podľa názoru sťažovateľa najvyšší súd od podania dovolania, teda 9. júla 2019, nekonal, ale, naopak, riešil iných obžalovaných v odvolacom konaní. Následne spis odovzdal prvoinštančnému súdu, ktorý riešil iné menej závažné prípady. Sťažovateľ poukazuje na nedôvodný prietah až do 12. februára 2020. Z uvedeného vyplýva, že najvyšší súdu bol nečinný 8 mesiacov, pričom sťažovateľovi už plynul trest odňatia slobody.

5.2 Sťažovateľ je toho názoru, že došlo k prepísaniu spisovej značky v predmetnom konaní z roka 2020 na skutočný rok nápadu, a to rok 2019 a na pôvodne vedené konanie pod sp. zn. 1 TdoV 7/2019, a tým k prideleniu veci do zákonného senátu, ktorý mal dovoliť sťažovateľovi pôvodne prejednávateľ.

5.3 Z pohľadu zložitosti veci sťažovateľ uviedol, že spisový materiál je obsiahlejší z dôvodu, že obsahuje listiny, ktoré nesúvisia s dokazovaním viny sťažovateľa, a v závere vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

8. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

9. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

10. Ústavný súd už vo viacerých svojich rozhodnutiach vyslovil, že základné právo na konanie bez zbytočných prieťahov zaručené čl. 48 ods. 2 ústavy (podobne čl. 6 ods. 1 dohovoru) sa v prípade konania pred orgánmi činnými v trestnom konaní chráni po začatí trestného stíhania, keď sa občan stáva účastníkom tohto konania buď ako obvinený, alebo poškodený (II. ÚS 41/98, II. ÚS 20/02). Účel základného práva na konanie bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorým je predovšetkým odstránenie stavu právnej neistoty nielen obvineného, ale aj poškodeného ako strán v trestnom konaní, sa sleduje konaním a rozhodovaním príslušných orgánov v primeranej lehote (III. ÚS 99/02). Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota strán v trestnom konaní neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu o vine, resp. nevine obžalovaného a na tento výrok nadväzujúcich ďalších výrokov nastoľujúcich práva a povinnosti. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v konaní pred súdom, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty.

11. V súlade s judikatúrou EŠLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (rozsudok EŠLP vo veci *Záborský a Šmáriková v. Slovensko*, I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Osobitne z dôvodu predmetu tohto konania, ktorým je trestné konanie a rozhodovanie o trestnoprávnej zodpovednosti sťažovateľa za trestnú činnosť kladenú mu za vinu, sa ústavný súd osobitne oprel o všeobecnú zásadu uznávanú aj v judikatúre EŠLP, podľa ktorej sa primeraná lehota na konanie v trestných veciach v dôsledku mimoriadne citelného zásahu do sféry osobných práv a slobôd, ktorý je s priebehom trestného procesu spojený, musí posudzovať prísnejšie (II. ÚS 32/03, pozri aj rozsudok EŠLP vo veci *Bagetta v. Taliansko* z 25. 6. 1987). Jednou z relevantných okolností je dĺžka trestného konania vrátane prípravného konania (I. ÚS 100/2017 z 28. 3. 2018, I. ÚS 306/2016 zo 7. 7. 2016). Súdržnosť systému trestného procesu vychádza zo skutočnosti, že základné zásady, ktoré ho ovládajú, sú v rovnováhe. Ak niektorá z nich neprimerane ovládne konanie, spravidla tým utrpí iná. Plynutím času sa strácajú pamäťové stopy svedkov, dôkazy strácajú na sile, čo nepochybne ohrozuje bezprostrednosť konania, ako aj schopnosť súdu zistiť skutkový stav v miere nevyhnutnej pre spravodlivé rozhodnutie.

Rozvoľňovaním doby trvania trestného procesu sa nepochybne stráca i výchovný účel trestného konania. Stráca sa vzťah medzi spáchaným skutkom a trestom zaň uloženým. Doba, v ktorej sa účastníkom konania dostane konečného rozhodnutia vo veci, má tiež zásadný vplyv na vnímanie spravodlivosti trestnej justície. Čím je táto doba dlhšia, tým viac sa stráca pocit spravodlivosti, a to nielen vo vnímaní účastníkov konkrétneho konania, a to najmä poškodeného, ale i verejnosti

12. Mohlo by sa zdať, že uvedené právne východiska nedopadajú na predmetnú vec, keďže pred všeobecným súdom ide o mimoriadne opravné konanie (dovolacie). Najvyšší súd vo vyjadrení priznáva relevanciu limitácii ochrany podľa čl. 6 dohovoru v prípade mimoriadneho opravného prostriedku. K tomuto argumentu ústavný súd poukazuje na judikatúru ESĽP, podľa ktorej obsahom čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je in abstracto právo na mimoriadny opravný prostriedok, no na druhej strane podľa tej istej judikatúry ak už zmluvný štát mimoriadny opravný prostriedok vo svojom vnútroštátnom právnom poriadku zavedie, potom sa naň vzťahujú garancie plynúce z čl. 6 ods. 1 dohovoru (Delcourt v. Belgicko).

13. Právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je v čl. 48 ods. 2 ústavy formulované ako bezpodmienenčné, resp. bezvýnimočné. Vzťahuje sa na všetky subjektívne práva, vo všetkých typoch konaní pred všeobecnými súdmi a nie je z jeho dodržiavania umožnená žiadna výnimka (II. ÚS 74/97). Priznáva sa ním právo pred všetkými súdnymi inštanciami, vo všetkých fázach súdneho konania (Drgonec, Komentár k Ústave Slovenskej republiky, 2. vydanie 2019, str. 2817). Ústava a ani procesné predpisy upravujúce činnosť súdov vrátane trestných vecí nevynímajú z ich povinnosti konať bez zbytočných prietáhov žiadnu vec, v ktorej môže byť poskytnutá ochrana (I. ÚS 70/1998, zhodne I. ÚS 54/02).

14. V dotknutej veci pred najvyšším súdom nejde o obnovu konania ani o nové skutočnosti, ale o proces, v ktorom sťažovateľ očakáva v konečnom dôsledku derogáciu rozhodnutia a následne oslobodenie a namieta právne posúdenie jeho trestnej veci (odlišný prístup na rozdiel od inej obvinenej, nerešpektovanie štandardov trestného práva,

nelogické právne závery bez priameho či nepriameho dôkazu), a to všetko v trestnom konaní začatom pred viac ako 13 rokmi.

15. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom súdnom konaní mohlo dôjsť k zbytočným priet'ahom, a teda či bolo alebo nebolo porušené základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, I. ÚS 398/2016). V súlade s judikatúrou EŠLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu prerokúvanej veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

16. Čo sa týka podielu s'ťažovateľa na dĺžke konania, ústavný súd nezistil, že by s'ťažovateľ k dĺžke konania prispel spôsobom, ktorý by bol poznačený obštrukciami z jeho strany alebo inak významný z pohľadu celkovej dĺžky konania. Ústavný súd zohľadnil, že predmetom konania bola zložitá právna otázka týkajúca sa viacerých obvinených.

17. Pokiaľ ide o samotné konanie pred najvyšším súdom, ústavný súd predovšetkým považuje vzhľadom na zložitú trestnú vec dĺžku konania pred prvostupňovým súdom aj odvolacím súdom, ktoré konali každý približne jeden rok (bod 2), za primeranú. Za iných okolností by bolo problematické robiť závery o priet'ahoch aj vo vzťahu k dovolaciemu súdu, ktorý koná približne dva roky. Ústavný súd však zohľadnil extrémne dlhý trestný proces trvajúci viac ako trinásť rokov, a tak zohľadnil judikatúru, ktorá nevyníma ani takú okolnosť, ako je celková doba trestného konania vrátane prípravného konania (I. ÚS 100/2017 z 28. 3. 2018, I. ÚS 306/2016 zo 7. 7. 2016, bod 11).

18. Na s'ťažovateľa dopadá na rozdiel od civilného konania mimoriadne vážne konanie s nepochybne citelným zásahom do sféry osobných práv a slobôd, ktorý je

s priebehom trestného procesu spojený a namietané konanie sa musí posudzovať prísnejšie (II. ÚS 32/03, pozri aj rozsudok ESLP vo veci Bagetta v. Taliansko z 25. 6. 1987). V tomto smere sporadické úkony najvyššieho súdu nevyvolávajú dojem čo najskoršieho rozhodnutia veci. Ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, podľa ktorej nielen nečinnosť, ale aj neefektívna, resp. nesústredená činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa s'ťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (obdobne napr. IV. ÚS 22/02, IV. ÚS 380/08, III. ÚS 103/09, I. ÚS 7/2011). Teda nielen otázka nečinnosti, ale aj nesústredenosti, a teda efektivity nemôže zostať prehliadnuteľná.

19. Pokiaľ ide o argument najvyššieho súdu spočívajúci v zmene sudcu spravodajcu v senáte, ústavný súd uznáva, že zmena zákonného sudcu spomaľujú konanie z dôvodu, že nový sudca sa musí s vecou oboznámiť, štát však nezbavujú jeho povinností týkajúcich sa požiadavky primeranej lehoty (Lechner a Hess proti Rakúsku, rozsudok z 23. apríla 1987, tiež II. ÚS 444/2014). Ani ústavnému súdu nie sú neznáme personálne problémy spojené s nedostatočným obsadením súdov, ktoré neobchádzajú ani najvyšší súd. Ústavný súd však poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom konaní (I. ÚS 35/03, II. ÚS 52/99). Ústavný súd rozumie, že nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či zákonného sudcu, trvá však na tom, že systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti vrátane opakovanej zmeny sudcov nemožno pripísať na ťarchu účastníkov súdneho konania a mieru ochrany ich práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy oslabiť poukázaním na dlhodobo obmedzené personálne kapacity príslušných súdov (napr. I. ÚS 119/03).

20. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd dospel k názoru, že postupom najvyššieho súdu bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Poznomenáva sa, že z dôvodu identického obsahu napadnutých ustanovení ústavy a listiny sa ústavný súd pre prehľadnosť textu zaoberal len napadnutým článkom ústavy.

IV.

Príkaz konať a finančné zadosťučinenie

21. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Keďže konanie nebolo právoplatne skončené, ústavný súd prikázal najvyššiemu súdu konať bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku).

22. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie [obdobne § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde]. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (I. ÚS 15/02, III. ÚS 10/02, III. ÚS 17/02, I. ÚS 257/08, III. ÚS 45/2012, IV. ÚS 132/2012, I. ÚS 70/2012).

23. Sťažovateľ požadoval priznanie primeraného finančného zadosťučinenia 5 000 €. Ústavný súd v prvom rade konštatuje, že neprimeraná dĺžka konania nepochybne predstavuje pre sťažovateľa morálnu ujmu, no už samotné deklarovanie porušenia základného práva sťažovateľa má aj satisfakčný rozmer. Vyžadovaná čiastka primeraného finančného zadosťučinenia má vzhľadom na závažnosť sťažnostnej argumentácie okrajový

význam a vymyká sa zmyslu a cieľu relatívnej satisfakcie. Ústavný súd musí vo svojej rozhodovacej činnosti (nevynímajúc konanie týkajúce sa zbytočných priet'ahov v konaní) vnímať veci komplexne, čo urobil aj v prejednávacom prípade. Vo vzťahu k tomuto inštitútu preto ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 3 výroku).

24. Ústavný súd nerozhodoval o trovách konania, keďže ich náhradu sťažovateľ nežiadal.

25. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. januára 2021

Robert Šorl
predseda senátu